Излази три пута на недељу: Уторником, Четвртком и Суботом.
Стаје у Србији на годину 120 гр., на 6 мес. 60 гр., на 3 мес. 30 гр.; а у Аустрији: на годину 12 фор., на 6 мес. 6 фор., на 3 мес. 3 фор. без штемпларине.

ВИДОВ ДАН.

За огласе плаћа се по 2 гр. ч. од врсте за три пута.
Ненаплаћена писма примају се само од дописника и шиљу се на редакцију; а пренумерацију у наплаћеном писму прима администрација. Обе су у старом здању бр. 54.

БРОЈ 143. У Београду, 31. Декембра 1865. ГОДИНА V.

Прође и година 1865-та, — сутра ћемо већ нову годину да честитамо један другоме. С годинама бива као и с краљевима: „Стара је година прошла, — срећна нам нова година!“ поздрављамо се узајмице. У природи је људској да се и опријатељити можемо с оним што постоји и да заборавимо на оно што је било.

Али бисмо право имали запитати: какве је прошлост оставила трагове у садашњости, чим се она одликовала? Одговорити на ово сугобо питање рећи ће управо да се назначи оно што спада у историју света, а ми, кмајући да у скупу прегледамо и посмотримо дневну историју, можемо с пуним правом да запитамо каква је била година 1865.

Одговор на ово наше питање може бити двојак, т. ј. на какво се с њим поставимо гледиште.

Прегледавши шта је 1865-та година произвела у својим последствима, морамо признати да је живот међу народима и државама корачио напред к природној цели човечанских тежења Поставимо л' се пак на површину догађаја у појединости, као што варош какву гледамо с равне земље а не с торња, то видимо да много којешта има измешано и што је лепо и ружно, и што је весело и смутно, и што је мило и горко, па не може нас ни мало охрабрити што бисмо рекли за ову годину што се данас ето заврши.

Али да бисмо се колико је могућно приближили истини, добро ће бити да минулу годину посмотримо с овог двогубог гледишта, па то ћемо и да покушамо.

Најпре да видимо шта се збило у години 1865.

Кад се навршила година 1864, оставила је иза себе неразрешен велики задатак, од кога можда зависи потоња срећа роду човечијем, на име: да ли ће се слобода опростити ланаца, у које ју је ропство оковало, па на снажним крилима да полети по свету, или ће порабоћење човечанства отровати слободу па на гробу њеном да никне деспотија и тиранство?

Американско питање, око кога се север и југ борише, тицало се баш ове ствари, ма да то многи не могаху да увиде.

Јер, данас се већ може казати, а историописац на прилику као Тацит, који може да мисли како хоће и да каже како мисли, мораће за цело потврдити, да би врло зло стајали са слободом у свету да је победа припала југу. Прво би се у средњој и јужној Америци подигле монархије без слободе, које би у нови свет пресадиле не што је најбоље но што је најгоре у Европи; за тим би — то кажемо с пуним уверењем — непријатељи слободе привукли американску моћ у Европу да ту народима сатру тежње. Династије, које би с ову и с ону страну светскога мора подигле престоле, — а томе су неки суверени у нашој страни света, као што ће их читаоци познавати, били наклоњени, — имајући довољно силе и снаге слабо би биле расположене да даду маха слободноме развитку народноме. Велики људи, којима демократија у Белгији причињава главобоље, ову би истребили прво у Америци па онда и код нас. А ако и не можемо рећи, да би слобода одмах свуд била потрвена, ипак не може нам се на ино но исповедити морамо, да би се изродила борба за слободу, а већ то свак ко би цели човечијег рода јако одвело назад.

Но север победи, па тим се само од себе разуме да је народима осигурано велико поприште. Ма савез обновљењем својим и само грађанима својим приносио непосредне користи, ипак и само то што је онако сјајно обновљен без робља мора свуд имати највећег утицаја на ствар слободе. За тим пак суседство а и цео американски свет непосредно се мора много користити победом савеза — Мехика ће се користити понајпре, а остале американске државе доцније. Победа Грентова над Лијем и Џонстоном највећа је од свију, на коју је и кад сунце погледало: јер то је победа слободе над порабоћењем у Америци, јер у њојзи је слободноме развитку американског човечанства тако савршена гарантија, као што је у Јупитеровој глави савршена била Минерва.

Очевидно је, нити по овоме, што рекосмо, треба доказивати, да ће и европски народи одтуда много добити.

И у нашој страни света може се задовољним назвати све оно, што је учињено у минулој години.

На северу европском ствар је слободе добила земљишта: Шведска и Русија приближују се државној форми, коју су у Европи изабрали народи и која их у опште знатно примиче к целима човечанства.

Као неки промисао божији може се рећи да је у томе што на обема крајњим точкама големога царства заведоше се уставно-слободна начела, те и са севера и с југа веје нови дух времена. Како да ту Русија остане при својој старој системи? Слобода кад је се дотакнемо потреса духове као сила електричка, а дух слободе такав је да против његове заразе (ако смемо тако рећи) још се није пронашло никакво средство. Добро је што Шведска одбаци остатак феудализма а Румунија зарђану сатрапску систему, те управљане просвећеним владаоцима излазе у здраву атмосферу правне државе; тим поводом ће Русија морати још већма да ускори своје напредне кораке на путу грађанске слободе. А пуни радости можемо потврдити да царству руском минула година није била без плода: већ и само то, што се тамо образовало доста слободно јавно мишљење, које органа својих има, (као н. пр. „Голос“, који ту скоро оштро осуђиваше руску политику у средњој Азији), показује нам напредак, који није могућно да се не спомене и не похвали. Наравно, у тако исполинској држави с реформама не иде лако ни брзо, као у државама каква је Шведска, али свакога, који посматра шта се ради у Русији, који је пријатељ законитом напредовању, развесељава мило што су се оне започеле.

Окренимо поглед свој на југо-исток Европе; ту видимо покрет к законитој слободи. Покрет овај наравно више је дело народно него владино, али баш због тога је у толико знаменитији и повољнији. Народи су се у земљама угарског краљевства мучно и достојанствено борили за своју слободу, сили су на супрот поставили неодољиву правну свест, а ту свест да победе сва су се материјална оружја показала неспособна. На послетку и на престолу увидеше шта је у ствари, те сад хоће од горе да даду што народи не ће да напусте. Почетак је учињен да се односаји окрену срећније, али — „конац дело краси“, и за сада још је неизвесно да ли ће се доћи до овог конца, но праведна ће ствар најпосле ипак победити, само ако браниоци њени остану верни старој застави. Народ се може покорити, али народно осведочење да се уништи — на то није ни мислити. Узимају ли народи угарски срца да остану при своме осведочењу и тога да се држе тврдо, онда ће Беч доћи у Пешту а не Пешта у Беч.

Тројна краљевина корачила је напред, као што се пристоји честитим људма који у последњем часу појиме земаљске интересе. Јер више је него сумњиво да би Хрватска могла без старих свеза с круном св. Стевана основати себи плодовиту слободу; темељ је уређеној будућности на југоистоку само у народној заједници, а ту заједницу поцепати значи да се раскопа темељ будућности. Срећа је што многи патриоти хрватски јасно увиђају ту истину.

На западу није баш тако да би се политички посматрач одвећ развеселити могао; велика једна држава показа тамо непокретљивост, коју

ТРИ ЖИВОТА.

По једној американској новели написала А. Л. М.

III.

(Свршетак)

„Нисам,“ одговори Јана; „а нисам ни знала да ти то мислиш озбиљски.“

„А да си знала ти би му казала, је ли?“

„Ја не знам то за цело. Него истински да говоримо, ти би требало најпре с њиме да се посаветујеш.“

„С њиме? Зар с чича-Јовом? Охо!“ па Ђуро изађе на поље. Јана сва поцрвени па помисли: „Ала се Ђуро изменио!“

Те вечери били су позвани на једну вечерњу забаву. Јана је била још једнако млада и лепа, па је вазда окружаваше читава гомила веселих а по некад и безобразних удворача; ретко коју игру да би Јана пропустила а да не и- [illegible] нити се тада сећаше на погреб и смрт своју.

Кад се вратише кући, слуга им каза да је [illegible]ча-Јова пратио био једног човека па их мо- [illegible] да му што пре дође Ђуро, јер се тешко [illegible]олио.

[illegible]а се сва престрави. „Бојим се да није ње- [illegible]ешачење кући и сувише много за њега [illegible]тарца било,“ рече она тешко забринута. [illegible] погледа на свој часовник па рече: „Већ [illegible]а. Шта мислиш да л' да идем?“

„О да богме, и ја ћу с тобом поћи!“ одговори Јана.

„Није него с том белом хаљином тако како си с игранке дошла?“

Али Јана навали да иде и Ђура мораде попустити. Тако они одоше и закуцаше на капији чича-Јовине кућице. Једна странска жена отвори им врата.

„Како је моме ујаку?“ упита Јана.

„Он је умрио,“ одговори жена са свим хладно.

Обоје јурнуше унутра. Али је цела истина била што жена рече. Старац је лежао хладан и непомичан. С каквом је тугом пала Јана на његова прса па љубила хладно чело његово! —

„Мој слатки, мој најслађи чико! оче мој!“ јецаше она а сузе јој се потоком лише, „Мој сиромаше, мој слатки чико! Јуче сам те могла још загрлити и говорити с тобом, и јуче си се још на мене смешио и пазио ме: али сам ја неблагодарна и незахвална, без срца и без душе па пустих да идеш сам тако далеко по врућини. О, кад бих могла повратити данас јучерашњи дан и оне тренутке с тобом!“ Па онда одмах поче распитивати како му је било кад дође кући јуче и како паде тако. У савести јој се једнако подизаше глас један, као да је она узрок смрти његовој Ђуро гледаше да је разгали и умири. Али она једнако мишљаше да је старац умрио за то што се много напрезао идући далеким путем к њојзи и враћајући се опет онако уморан, а она би могла лепо да га позове да се одмори.

Укућани старчеви рекоше им да се нико не би надао овако наглој смрти Он се вратио лепо кући и цело после подне провео је као обично. У вече око девет часова потужи се да га нешто у срцу тишти и пошље по доктора Ђуру. Али момак можда није ни на пола пута био а он издахну.

„Ето видиш Јано,“ рече Ђуро, „све да сам и био код куће опет му не бих могао помоћи, било би свакојако позно.“

„О ја, ја сам узрок смрти његовој!“ јецаше Јана. „о кад бих могла повратити јучерашњи дан!“

Што старац умре онако нагло, то наведоше неки да се испита узрок смрти, па доктори нађоше да је болест била „angina pectoris“.

„Сад видиш Јано,“ говораше Ђуро опет, који је доиста искрено желио да је умири, „сад видиш да је смрт свакојако морала доћи; па сад буди мирна и немаш шта себи пребацивати.“

Али које речи могу побити прекорне речи што их савест говори! Јана би дала читав свет кад би само могла опозвати и поправити своје понашање према староме ујаку за ово неколико последњих година. Али је сад већ све позно било. Он не осећаше више њезину љубав као што не осећаше ни хладноћу ни равнодушност осталих људи.

Она жалост, која долази само изазвана приликама, брзо пролази. Него има дубока и света туга једна, која подиже и узвишава карактер, кад горчина већ прође. Та кога туга ојачава и

је ласно разумети. Званично је небо ту за овај мах потамнело, а духови реакције облеђу по злокобној помрчини. Према спољашњости сија сунце, али унутрашњост је смутна. Можда је то знак да је стара система обелела, да ће доћи нешто боље, али добро сад тамо није

У многоглавој Германији постало је мало ведрије: уговори за слободну трговину, припозната идеја народности у Италији — то су знаци напретка, који је наравно у години 1865 био мален, али је напредак ипак.

На пиренејском полуострву народни се живот покренуо, барем се показа да нестаје шпањолске апатије. Напуштање Сан-Доминга светла је звезда у мрачној ноћи шпањолске политике. Живост међу партајама сведочи нам да је оживела свест народна, која ће можда збрисати кад год проклетињу, што још почива на домовини инквизиције.

Тако дакле у скупу узевши догађаји нам показују напредак на пољу политичкога и народног развитка; можемо рећи: окренуло се на боље.

Али кад се на друго гледиште ставимо, онда при овоме, што рекосмо, можемо остати само у Америци а не и у Европи.

У Немачкој су весло државне управе уграбили противници нових државних идеја — по Баварској, Виртембершкој, Хановеранској, Пруској, Мекленбургу и по разним другим земљама и земљицама покојнога „светога римског царства немачке нације“ клија пшеница назадњаштва. Многога, који је пријатељ праву да народи сами о себи решавају, мора узмутити игра она, која се проводи с полабским војводствима. Немачки аристократи теже да обнове ишчезла времена привилегија, пружају мач апсолутцима који попустише народној вољи, жељно изгледају да се понови света алијанција па да постану спаситељи човечијег друштва.

Аустрија централаца показује нам колико непријатеља имају народне автономије, — та Аустрија централаца за сада је истина оборена, али се ипак отима и лелече, па ласно може бити да се опет подигне. Непријатеља не треба узимати ни пода шта, а тај се непријатељ праве слободе народне још није исцрпао. А већ је доказано, да не само династије могу имати против-народних тежња, него и да народи не љубе слободу народну. Овај појав није баш мио, али није ни бескористан: народи ће отуда поцрпсти себи поуку.

У Грчкој борбе међу партајама потресају народни организам, а то слободи истока може да нашкоди. Може бити ди то не долази од самог народа, али свакако има кривице и до народа, у колико на име не ће да проникне којекакве странске плетке па им један пут за свагда окрене леђа. Требало би мало више оштроумности, и штета што у овај мах ње нема тамо. Јелини би више добити могли, кад не би хтели да у један пут на силу отму све. Јуришећи у политици се ништа не постизава, а изгубити се може све; нека би Бог дао да то за рана познају у Атини!

Турска је — што се наредба и прописа којекаквих тиче — напредовала, али у животу државном тешко да ће се од тога што осетити. Јест, кад посмотримо шта је позитивно ново у овоме царству заведено, морамо изреком признати да је управо учињен велик назадак, јер свака реформа, која није удешена по основном карактеру народном, може само да кваря и руши. Новонаправљени вилајети, којима се хоће да централише царство, јамачно нису по духу словенском, који само у автономном животу налази своје стихије. А провинције, у којима је остварена та идеја централистична, прастара су седишта Словена, па ту се не може рећи да су народи ови изведени на пут напретка. Будућност ће показати да овој форми владе нема живота, — она мора ту увенути као свака екзотичка биљка.

Ово неколико примера биће доста да се види да појединце узевши година 1865 није била сјајна за праведне интересе народне.

А обрнемо ли се погледима својим к нашој драгој отаџбини па запитамо: шта нам оставља година 1865, то наравно морамо казати да Србија за прошлих 12 месеци није стајала скрштених руку, — у политичком, социјалном и душевном животу ми смо корачили напред, као што смо и у опште просветом оснажени, па ма било и само да смо је умели као што ваља појмити. Међу тим као позитивно остаје нам што је срећно расправљена ствар због турских добара, што је заведено ново, на науци и искуству образованих народа основано уређење судова, и што су подигнуте реалне школе, које су толико нужне биле за материјални развитак земље.

Али прослављени педесето-годишњи јубилеј народне слободе ствар је тако важна, да ће година 1865 остати незаборављена у сваког Србина. Времена, у којима се штогод велико учини, не могу се стављати испод оних, у којима се та велика дела прослављују топлим срцем и благим споменом, јер ова последња вавек праве народе способнима да произведу она прва. Срби имају много непријатеља, али опет зато ти ће непријатељи морати да поштују народ који је с крвљу наследио и осећања и чуства својих отаца, јер такав народ остаје у свима нараштајима себи раван, вавек један исти.

Желећи јужним Словенима доцније посветити особите чланке, завршујемо овај преглед с пуном свешћу, да истина интереси човечанства нису у минулој години у опште одржали победу, али ипак местимице учињен је напредак.

Та свест нека нас веселе одведе у нову годину, за коју читаоцима својим искрено желимо да буде година среће и да нам се у њој навршe сва наша надања! —

СТРАНЕ НОВОСТИ.

Влада аустријска једнако се занима реформама, којима би лакшим и простијим начинила политички организам појединих земаља и дала маха већем развитку народне автономије. Таке реформе оглашују новине сад и за Млетачку, где је мимо то и амнестија издана за све, који су недозвољеним начином отишли из отаџбине. Реформе поменуте доста су либералне, и влада их је преко намесништва доставила централној конгрегацији да чује о њима и њено мишљење. У опште влада аустријска почела је озбиља настојавати да уреди политички положај Млетачке, а понеки знаци показују да ће се скорим у аустријско-италијанској штампи повести реч о федеративном савезу италијанских држава. Тешко је двоумити да ово није у свези са спољашњом политиком, почем теже да се што тешње скопчају с Француском.

„*Пол. Хетилап*“ приповеда да су немачки и мађарски државници у Бечу угодили између себе ни који начин да се реше питање устава у Аустрији. По томе земље с ону страну Лајте не ће више имати заједничког заступништва, него ће се то разделити у више група. Једну би групу састављале Галиција и Буковина, другу земље које припадају немачком савезу, трећу Млетачка, четврту Далмација с крајем Истрије који не спада у немачки савез. Свака од ових група имала би своје заступништво, над којим би стајало такво заступништво царства, у коме би учествовати могле и земље што су под угарском круном. Хрватској се оставља на вољу или да с Угарском ступи у тешњи савез, или да се придружи групи далматинској, или да саставља за себе пету групу. Угарска би се изједначила с овим групама, па на тај начин ни њој се не може више шта допустити но колико онима припадне. Ове групе изгледале би од прилике као нови вилајети што се заводе у Турској. У том смислу, као што „*Хетилап*“ разлаже, изашла је у Бечу „ради споразумљења“ и једна брошира, за коју кижу да је истекла из пера официозног. У брошири се предлажу пет група: немачка (у коју би спадале и земље што су под круном чешком), италијанска, галичка, хрватско-далматинска и угарско-срдељска. Земље, које би дошле у коју од ових група, имале би свака свој провинцијијални сабор и опет све у скуну један генерални, а над овима свима стајало би опште заступништво царства, као што напред по „*Хетилапу*“ наведосмо. Ми ћемо се на овај нови план вратити други пут опширније и показати његову политичку значајност у погледу словенства.

Поводом разнесених гласова да су речки заступници на хрватском сабору у седници од 2. ов. м. захтевали да се Река непосредно сједини с круном угарском и да се пусти на сабор пештански, договорили су се њих 100 чланова хрватског сабора да сабору предложе да у протокол стави решење, које ће овако гласити: „Сабор тројне краљевине сматра варош Реку с облашћу њеном као саставни део краљевине, и никојим начином не ће допустити да она ступи с краљевством угарским у какав односај, који би се разликовао од онога, у коме тројна краљевина стоји или у ком стојала буде према Угарској.“

Народна скупштина у Букурешту изабрала

крепи! Али на жалост Јанина туга није била оваке природе.

Кад отворише чича-Јовин тестаменат, нађоше да је старац све своје имање оставио деци Јаниној; а у тестамету је још и ово писало: „За сад се чини да моја сестричина не треба мојега добра. Али ако случај и прилике донесу — а живот је пун прилика — те она затреба помоћи, онда ће докле је год жива примати цео годишњи приход од овога мог имања.“ За туторе је одредио неког Марића и неког Станића комшију свога, човека сиромаха проста али честита и поштена.

„Тамо амо Јано, па ти баш наследница“, рећи ће Ђуро подсмешљиво.

„Чика нам је оставио све што је имао,“ одговори она муцајући, „ја нисам вредна његове доброте.“

„За име божје Јано, мани се већ једном таког разговора. Шта си му ти могла помоћи? Ти велиш да си га звала да дође па с нама да живи. Е, шта ћеш више?“

„Јесте; али ја тек сад осећам како би друкчије било да сам га ја боље пазила била а не тек којекако. Кад би дао Бог, да бар није опазио ил' да није примао срцу моју немарност!“

Јанино је срце чисто пуцало уз осећање кајања. Требало јој је олакшање, требало јој је љубави и пажње од околине своје; али Ђуро као да је нешто расрђен био или бар не добре воље.

„Ништа не показује тако јасно ограничени поглед чича Јове,“ рече он, „него његов тестаменат. Молим ја тебе, да он онаког човека какав је Станић постави за тутора деци мојој!“

„То му је био његов најпрснији пријатељ; често сам слушала како је о њему казивао да је тај човек живо поштење и честитост.“

„Знам, знам; то је његова стара реч била. На сваки начин хвала му лепо! Немам с њиме никаква посла. Да је мени оставио да се старам о имању које је деци мојој оставио. као што ја и јесам природни старатељ њихов, онда бих још могао лепо што учинити с њиме док деца не порасту; али овако после десет година не ће бити ни мало веће него што је данас.“

Јана изгледаше првих недеља као да се већ никада ни утешити не ће. Него Ђуро навали на све пријатаље и старе и нове да гледају да је разоноде и развеселе опет. И заиста г-ђа Пировићка, Перићка и Брадићка чинише све што боље знадоше да потру оне утиске што их обично нагла смрт каквог драгог сродника учини. Ове три жене не дадоше јој ни за тренутак мира ни времена да размишљава и тужи. Тако Јана најпре утре сузе, па онда поче мало по мало да се тужно смеши, па смешење се све више и више опрашташе с тугом, док један пут опет не дође време, кад је Јана могла да пробави по читав сахат пред огледалом намештајући се, а да се ни из далека не сети чега тужнога и жалоснога.

Лепотом својом и разглашеним богаством Јана постаде прва госпа у друштвима. Сваки јој се живи удвораваше и све јој ласкаше. Јана осећаше како је чисто узвишена а опет да би показала да није поношљива, она би тобож поздрављајући климнула главом којој од својих старих познаница. које су је увеле биле у друштво, али које је она сад далеко претекла сјајношћу своје појаве. Једино се још није могла надметати с г-ђом Брадићком, која се увек возала у сјајним каруцама. Јана се често питаше за што као најпосле и она не би могла имати тако лепе каруце, кад у свему осталом живи као највећа госпођа. Па баш науми да гледа наговорити Ђуру да их купе.

А Ђуро од своје стране некако је изобичаио да казује Јани како им стоји кућа што се новца тиче Ово опет даде јој мислити да посло иду да већ не може боље бити, а кад је так онда да нема узрока за што би баш као от дала себи радост господскога света. По не кад би њезина добра страна, милостиво превладало па би она што оно кажу и и капом сиротињи давала, Ђуро би поче кори да расипа кућу. Отуда би обоје ватру мало по мало, а завршили би лосним уверењем да што човек виш му се теже новац на миру скрасит

Јанина се брига у осталом у ов

је одборе да испитају буџет и да саставе одговор на престолну беседу. У одборима су овим скоро све сами владини људи. У више крајева у Молдавији завладала је глад.

У неким листовима читамо да Русија умножава посаду на граници својој према Аустрији. Упитана због чега то чини одговорила је да сад могу из Пољске млади људи, који имају да служе у војсци, пребегавати у Аустрију, кад се на аустријској страни не прегледају пасоши, па таквом пребегавању мора Русија да стане на пут.

Пруски „*Станцгр.*“ неки дан је изговорио врло повољних речи за северну Америку, похваливши тамошње републиканске установе и за последњу посланицу президента Џонсона рекавши да је прекрасна и са свим консервативна. Ово је одвећ пало у очи свакоме, јер „*Станцгр.*“ обично саопштава само званичне ствари, као постановљења, наименовања и т. д., а у претресање политичких ствари не пушта се никад. Па за што је сада — пита „*Дебата*“ — учинио изузетак од свога уобичајеног правила, те још да хвали установе американске? Да не ће то да наговести нов какав обрт у пруској политици? Да не ће флотом пруском, што стоји у јадском заливу, да се скопча савез међу Америком и Пруском па тиме да се одговори на међусобно приближавање Аустрије и Француске? То није немогућно, особито кад још у призрење узмемо како Пруска стоји с Русијом, а познато је да Русија симпатише с владом американском и да су ове две највеће светске државе у најлепшем пријатељству између себе. Савез међу Пруском, Русијом и Америком може у крилу своме имати кобних догађаја.

У Парису се опет занимају гласовима, по којима би се мехиканско питање имало расправити па да се избегну неприлике са савезом американским. Тако кажу да раде да се закључи конвенција, од прилике онака као што је септембарска, по којој би војска француска имала за две године дана отићи из Мехике. „*Ендепандане*“ вели да је то већ свршена ствар, и само још имају да се одреде неколики понаособни услови.

„*Дебата*“ пише да се француска влада труди да склони Аустрију и Италију да учине какву погодбу за трговину, па се нада да ће и од једне и од друге стране пожњети хвалу, јер то је обема у интересу. Не може се ништа казати у колико ће с тим успети, али ће по свој прилици успех бити повољан, јер ма да је велика провалија између дворова бечког и флорентинског, ипак може се преко ње наместити мост, који ће поремећене трговачке одношаје између оба суседа извести у њихов прави колосек. „*Н. Фрмдблт.*“ иде и даље па вели да Наполеон ради да Аустрија призна краљевство италијанско. Не давно се изразио да ће Аустрија признавши Италију више се оснажити у унутрашњости па моћи да поврати изгубљени свој утицај у Немачкој. Једна берлинска пак депеша каже да се међу Аустријом, Француском и Италијом ради да се Италији гарантују садашње њене земље. И „*Ендепандане*“ потврђује да се у овом смислу воде договори посредовањем Француске.

Свашта се којешта нагађа како Наполеон III. стоји према папи усмотрењу Италије. Но у свему ће највероватније бити да цар француски не ће ни чим да наваљује на римску столицу. Шта више — кажу да се папи изреком изјаснио, да патримонија св. Петра стоји под нарочитом његовом заштитом, да је и готов, да се подјемчи за целину те патримоније, и да не ће бити противан ако би такву гарантију узеле на се све католичке државе. Ово последње односи се на неку примедбу Антонелије, који рече да ће римска столица само у таком случају моћи пристати на оно, што је у септембарској конвенцији наређено да се део римског дуга, који пада на одузете провинције, пренесе на Италију, ако католичке државе под своју гарантију узму римске земље.

Новоме, Ламармором састављеном министарству нигде се у Италији не прориче дуговечност У новоме кабинету има пуно унутрашњег противусловља, а уз то и недостаје му популарност. При оваким околностима нешто ће да значи извештај, што га Мординија посла својим избирачима у Палерму, јер за Мординију држе многи да ће позван бити скорим да састави ново министарство. У смотрењу спољашње политике вели Мординија, да он и његови пријатељи, што седе у скупштини на левој страни, нису напред заузети никаквом противношћу ни према ком народу, и да хоће да држе уговоре као и сваки други државни закон. Алијанција међу западним силама пробитачна је за сву Европу. Буду ли се Игалији савесно поштовала народна права, то ће и Италија знати да их поштује другима. Што се унутрашњости тиче, Мординија жели да се по свим струкама управе заведе што је могућно пространија система штедње. Само у погледу потоњих догађаја та се система не сме применити на војску.

И мимо оно, што је Русија изјавила да не може ништа бити од интервенције у Грчкој, излази сад да краљ Ђорђе, који је пре неколико дана навршио 21 годину, не жели ни сам да му се са стране помаже. Он је ових дана заступницима сила заштитница — на велико удивљење нарочито заступника енглеског — дао разумети, да што год би силе с најбољом намером хтеле зањ да учине, то би њему само погоршало његово стање, а мимо то не налази да у стању његовом има тако великих тегоба, да би се могло оправдати умешање иностранства у домаће послове грчке. Ову решљивост краљеву, која ни мало не одговара досадашњем његовом расположењу, и са свим је у супротности са страхом и бригом, у којој му се родитељи налазе, приписују утицају његова аљутанта Гилденкрона, који је с њим заједно дошао из Копенхагена. Ово је још млад човек, и зањ кажу да га краљ много више слуша него што је отпре слушао Спонека. Спонек се сад бави у Паризу, где је 27. ов. мес. био код цара, а до који дан има отићи у Лондон.

Званични телеграми из Мадрита хоће побуну, која се под генералом Примом дигла, да представе као са свим незнатну, и да ће јој брзо бити крај. Тако кажу да је свуда све мирно, ал' уз то и да се побунила посада и у Авили, али ови побуњеници, којих има само 300, да беже к португалској граници, па и Прим такође са својих 600 људи да се упутио к Андалузији, од куда гледа да како год пребегне у Португалску, но маркиз Дуеро стара се да им пресече пут, а генерал Забела их гони узастопце. Но опет зато влада се нашла побуђена прогласити Мадрит у опсадном стању, и многе је људе дала позатворати, међу којима има и депутираца и виших официра. Из овог узрока добро ће бити да се званични извештаји обозриво примају, у толико више, што приватни гласови говоре да има велика нека завера, с којом је у свези Примово предузеће. По дипломатским круговима у Мадриту држе да у неколико и О'Донел зна за ту заверу, као што је доиста 26. ов. м. изјавио у сенату да је има разгранате по свој земљи, па зато се чуде што ништа не учини да предупреди да не букне буна. Из тога закључују да он хоће да се покретом послужи за своју личност. Француски листови мисле да се Еспартеро не ће мешати ни у шта, докле год краљица не дође у погибију. „*Хав. К-ција*“ мисли да ће Прим добити много присталица у Арагонији. Чини се да он намерава поступити онако исто, као што је О'Донел чинио год. 1854. По свој прилици повући ће се у Агаронију, па ту прибрати своје присталице и онда се с јачом силом дићи на Мадрит те ако нужно буде и у бој се пустити с владином војском. Скупштина се 22. ов. м. проглашила непрекидном.

БЕОГРАДСКЕ НОВОСТИ.

* Сестрић Његове Светлости г. Милош Бајић Варадијски прекјуче је отпутовао натраг кући својој.

* Време имамо више лепо него онако какво би одговарало садашњем добу године. Прекјуче беше мало суморно и киша падаше, но пред вече дуну ветар и преко ноћ натера снег, али јуче сијаше сунце као у најлепши пролетњи дан, а данас ако и не сија сунце као јуче, опет је доста лепо.

КЊИЖЕВНОСТ.

СВЕТО ПИСМО. *Постање или прва књига Мојсијева.* Превео Ђуро Даничић. У Пешти, издање А. Рајхарда и друга му, 1865. — На 8-ку, стр. 110.

Библія, всѣмъ ученіемъ своимъ о духѣ и Богѣ вступаясь за права и объязаности человѣка, какъ духовной индивидуальности, тѣмъ самымъ обънимаетъ собою всю азбуку человѣческой жизни и мысли.
(Увод к преводу библије на руски језик.)

Ништа није од толико хиљада година моралној величини рода човечијега толико помогло колико библија.

Свест у човеку да га је творац као круну свему створењу своме поставио, она га је тек

вито окренула њезиној најстаријој ћери Јелици, која навршиваше своју шестнаесту годину. Јелица слушаше своју мајку у свему и у свачем, јер како би дете могло сумњати о љубави матере своје?

Једнога јутра рећи ће Јана: „Јелице, ја и бабо наумили смо да те ових месојеђа уведемо у друштво. Хоћемо најпре да код куће правимо вечерњу забаву, а после ћемо те водити на бал. За то треба још сад да се почнемо спремати. Најпре ћемо да попишемо госте које нам ваља позвати. Де узми перо.“

Јелица учини што јој рече мајка па седоше те по реду како се којим писменом име започиње пописаше госте. Позваше госте и већ дође дан у очи онога кад ће да буде вечерња забава. М[illegible] и људи и они који се сећају на дане [illegible]адости не ће замерити Јелици што јој [illegible] врзоше једнако око забаве која ће се [illegible]ати; моћи ће замислити како јој се очи [illegible] засветлише кад јој донесоше хаљину [illegible]

[illegible]аш је то лепа хаљина,“ рече Јана; „и[illegible] да видим да л' ти се бабо повратио [illegible]а да ти донесе обоце.“

[illegible]да сиђе доле.

[illegible]ђаше соби у којој је била као пи[illegible]ог мужа она чу жив разговор на [illegible]нда заустави на вратима а баш [illegible] у њезин муж говораше више као [illegible] „Али будите уверени, — ово је само случајна забуна. Почекајте само неколико дана па ће све у реду бити.“

А неко врло раздражено одговори: „Знам ја то добро; нема ништа, ја не чекам више никога.“

Јана чисто задрхта сва. Нека је зла слутња обузе; место да се врати горе ћери својој она остаде да причека шта ће још бити. Кад чу да неко иде вратима, она се заклони мало и кад већ људи отидоше онда брзо уђе у собу мужу своме, а он је врло сурово запита: „Шта тражиш ти овде? шта хоћеш?!“

„Дошла сам да те питам је си ли донео Јелици обоце.“

„Немој ми разбијати главу којекаквим трицама. Ви ћете ми на послетку живот изести.“

Јана опази да је нешто необично у ствари.

„За цело има нешто што те мучи и једи Ђуро. Ко су ови људи што мало час одоше?“

„Тебе се то ништа не тиче,“ рече он.

Јана поћута мало па онда рече љубазно: „Ђуро мој, како можеш то казати? Зар твоја срећа није и моја? Ако те што несрећним чини, зар не треба ја то да знам?“

Он се одмах поврати па рече: „За цело да имам шта повољно да ти кажем, ја бих ти казао. Само што си ми драга, с тога ти и не казујем.“

„Дакле има нешто немило да се каже?“

„Јесте, али почекај док се ова проклета вечерња забава сврши па ћу ти онда казати. Ево,“ рече он па извуче из џепа кутијцу једну, „ево носи Јелици ове обоце па јој реци — не, боље не реци јој ништа.“

„Баш је то зло од тебе, да ме остављаш овако у неизвесности. Кажи ми шта је па ма било најгрђе.“

„Ми смо *пропали!* Сад Јано иди па се спремај за забаву, ти си хтела да знаш па ето сад си чула.“

Како је било Јани може се мислити. Она стаде озбиљски наваљивати да откажу забаву. Али Ђуро рече да би тиме од зла горе начинили изневши га на јавност, те после плакања и преклињања Јаниног опет се на послетку одлучи да се забава држи. Па опет себичношћу бриге и жалости колико ли је пута Јана тога дана зажелела да искрсне од куда буди што да смете само да је не буде. Али за Ђуру, који је желео да се ствар што тајније расправи ако може, вечерња је забава била преко потребна.

Кад већ дође вече то и Јелица изађе онако лепо обучена — онако лепа и онако окићена да би се свака мајка њоме понети могла.

„Је л' да изгледа као кнегињица каква, госпођо!“ рече собарица држећи свећу према Јелици.

Јана погледа чисто стрепећи лепо дете своје и тешко уздахну. Гости долажаху. Сваки честиташе Јани како има лепу и дивну ћерку. Сваки прорицаше да ће она бити прва девојка на баловима који дођу. Иза тога седоше гости за вечеру; па онда опет пођоше забављати се док

могла узвисити на ону висину, на којој се славно налази он сам без икаквога такмаца у природи.

Ту свест, која је величини човечијој сила што је ствара, даје и одржава библија.

Као звезда на мрачном небу синула је библија на оризонту човечијега живота помраченом од суровости и дивљачке, и од то доба распростираше она светлост и знање, морал и добродетељ на све стране; ход њезин по народима остављаше за собом свуда сјајан траг, докле стварајући нову велику науку не запали лучу познања Божијега на земљи.

Тако свето писмо снагом својом божанственом управо поста творац узвишеног моралног, правог човечног света.

Али брзо уверивши се о тој чудесној сили светога писма, нађоше се људи који ради бијаху начинити од њега монопол: библија би стиснута у гласове, којих не разумеваху народи. То беше највећи ударац, који могаше задесити дух човечији на његову цугу к развијању; мајна у историји беше томе последак.

Али никаква сила није тако јака да би могла за дуго устављати живот народима, јер је напредовање главна потреба да свет може бити. За то усташе људи, који отворише духу уставе, и потекоше реке Божијих истина напајајући и на ново оживљавајући род човечији. Ти људи беху они пријатељи народни који преводише библију на народне језике, и на тај начин Божије откривање на ново открише народима. Јер ако запитамо светску историју од кад је цивилизација постала опште благо народних маса, дознаћемо да је то тек од онда од кад се распространјавају божанствене науке на народним језицима.

Немци и Енглези посташе први народи у историји просвете европске, од кад је библија постала домаћа књига свакоме код њих. Ова је азбука просвети: јер је „почетак мудрости страх Божји“, а тек библија може тај свети страх Божји улити у срца људима.

Али библија буди и осећање без којега не могу опстати народне индивидуалности, а то је патриотизам. Ако је истина да чување и неговање народнога језика подиже и оживљава свест народну, онда није мање истина да се народни језик не може ничим тако јако подржавати и чувати као распространјавањем светога писма по свима редовима у народу — од двора до колибе. Достојанство и сила енглескога народа започиње од онога времена кад се библија распространила по свему народу. И ако хоћемо да нађемо тајну државној величини северних Американаца, ваља нам такође ући у њихов домаћи живот и религиозни рад, па ћемо видети да библија чини Американца врлим грађанином и ватреним патриотом. Сетимо се само да би Линкун тешко могао без своје библијске побожности извршити високи задатак, по ком је ваљало повратити велику заједницу, као што је велики човек сам признао.

А кад библија може учинити да народи буду изображени и патриотични, који пријатељ народни не ће желети своме народу библију? За то с радошћу поздрављамо превод библије (за сад прве књиге њезине) од нашега енергичнога Ђ. Даничића. Тим се подмирује велика и врло важна потреба. Мислимо, и јамачно с правом мислимо, да је српском народу врло потребан био тај извор спасења.

Срби имају да изврше још велике задатке — у политичком, човечанственом и државном погледу. Ми смо сада на одмору а не код цели; *како* се на овом одмору спремимо, *тако* ћемо даље ступати: ако српски народ с енергијом и са свом вољом прими у себе просвету, ако буде вешт сваког члана својега учинити Србином, ако узможе народном просветом подигнути патриотизам да га свагда и свуда руководи, онда ће ступати брзо и срећно к цели. А ове потребе за будућност српску могу се највише и најпостојаније подмирит, ако се међу Србима распространи библија на народном језику.

Кад је свето писмо тако да превод његов на народне језике дооси народима неизмерне користи, онда је тим већа потреба да је у преводу доиста народни језик. За то је велика срећа што Срби добијају превод светога писма од такога знаља српска језика какав је Даничић.

Мислимо да нам ви напоменути моменти дају пуно право желет да сваки Србин, који је рад помоћи да се саида најтврђи град будућности његова народ, распростире ово дело око себе с оном љубављу, којом љуби свој народ, а поштованога преводиоца да Бог укрепи својим благословом да започето дело срећно сврши.

М. Розен.

НАЈНОВИЈА ПОШТА.

Најновији званини гласови из Мадрита потврђују једнако да народ нигде не пристаје уз бупу, и по томе даље иста брзо бити удушена. Али опет зато из провинција је доведено у Мадрит 5000 људи грађанске гарде да поткрепе тамошњу посаду. — У Атини су заступници сила заштитница изјавили главарима грчких партаја, да ће Грчка остављена бити сама себи ако би народна партаја изазвала штогод Порту. Ова изјава охладнела је партаје и учинила те су се сад све окренуле раљу. — У Цариграду намеравају да заведу неку нову пореску систему. — У Џеди и по свима местима у Хеџи нестало је колере и свике друге заразне болести. — У Новом Селанду Енглези су нападали на Мавре код Опстика па их многе побили. Драговољци су освојили Кавапу, којом приликом побуњеници су претрпели грдне штете.

Курс. # ц. 5 о. $1\frac{5}{10}$ кр., сребро $4\frac{3}{4}\%$.

ОГЛАСИ.

Разну грађу од срушены разны зграда, кои се у кварту дорћолскомъ и варошкомъ налази смештена, управитељство ће вароши Београда средствомъ добоша на явной лицитаціи 10. наступајућегъ месеца и године починући па докле се сва не распрода, продавати. (1—1)

Лицитація ова држаће се предъ зданіемъ поменутогъ кварта, а по потреби и на великой пијаци, одакле се лакше и речена грађа видити може.

Продају ову споменуте грађе, управитељство свакоме, кога се тиче, знања ради овимъ обявлює явно.

№ 27.042. Издано одъ стране управитељства вароши Београда, 29 Декембра 1865 у Београду.

☞ 23. ов. мес. у вече на путу од читалишта до зерека изгубљен је један сребрн џепни сахат са златним ланчићем и кључем. Који га је нашао, нека буде тако добар донети га у администрацији ових новина, где ће добити пристојну награду. (2—2)

☞ Један млад човек препоручује се за обучавање деце у српском и немачком језику. Зан се распитати може код г. Јована Марковића трговца овдашњег. (2—2)

ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ

БЕЧОКГ, ФРАНЦУСКОГ И ЕНГЛЕСКОГ ЕСПАПА

КОД ПОТПИСАНОГА.

Разне хартије канцеларијске ручне, писаће машинске фине и ординарне, хартије у разној фарби и шари, хартије за цртање Ватманове и фијумске, на риф платна за копирање, хартије за цигаре преко 40 сорти, портуре златне и у разној шари, а у опште свике сорте хартије, коферга за писма разних, плајваза свике фарбе и каквоће, воска црвена и у разној фарби, обланде од свике величине, пера гушчијих, челичних и бакрених за писање и цртање преко 150 сорти берлинских и енглеских удешених за сваку руку. Тако исто могу се добити лењири прави и криви за цртање, цирклови разни, разне фарбе, туш, бела и црна креда, гумаластика, мастило разне фарбе, јемственици, глобуси, протоколи и т. д. У опште свике потребе канцеларијске а и за цртање. Још се могу добити и разне **ГАЛАНТЕРИЈСКЕ** ствари, како у већој тако и у мањој количини, као: разних табакера за дуван, кеса за новце (портмане), мундштикле разне с разним украсима с мершамом и финим ћилибаром од 90 сорти, а таковисто и ординарнијих, разних федермесера, бријачица штапова, бичева, рајтпајча, маказа, мумаказа, наочара, шатула с огледалом, огледала разних, четке за хљине, косу и зубе, чешљева разних, рамова за фотографије, албума, разних прстења, минђуша, игала, брошева, ланчева за сахат, путничке торбе, торбе за госпође, кофера, хармоника и т. д.; *разних мириса*, миришљаве воде, *ђулијага* зејтина француска и енглеска у 180 сорти; **САПУНА** разних миришљавих у 200 сорти, као и за флеке, пеге, зубе, и за фарбање косе, за уста, помаде различите и т. д.; *разних украса од порцулана и гуса*, као: дивита, чирака, вазни за цвеће, за дуван, шећер, чај и т. д.; *разних лампи* за газ; разних нирнбершких играчака за децу, као и клавира, верклова, хармоније и т. д.; разних **КОШУЉА** белих и шарених, гаћа, а и марама за врат свилених; **РАЗНИХ ЗЛАТНИХ И ДИЈАМАНТСКИХ ПРСТЕЊА** с фазоном у злату и сребру, *грана* дијамантских, златних минђуша, ланчева за сахат; још и разних *чирака* с различитим фазоном од **СРЕБРА** (мирандо), а и чирака од паквона и т. д.; још и разне галантерије могу се добити у врло великој а и у мањој количини с врло јевтином ценом. Трговина се моја налази код бивше варош-капије.

У Београду, 29. Новембра 1865.

ЈОВАН М. МАРКОВИЋ,

(7—8) лиферант материјала канцеларијског.

ОРУЖЈА од сваке руке, као *пушаки* за лов с једном и две цеви, и иначе других свакојаких, *револвера*, *пиштоља*, *пушака за децу* и т. д. има у великом избору по тврдој фабричној цени у стоваришту оружја из тиролске фабрике код

ЈЕВЂЕНИЈА П. ПОПОВИЋА

у Београду на каменитој степеници у кући г. Игња та Станимировића.

Писмене наруџбе не извршују се најточније и брзо.

Познатим муштеријама, официрима и чиновницима даће се поменуто и оружје на отплату у месечним роковима. (5—6)

ОБЗНАНА.

Ја сам 3. Авг. ов. год. поравнавним уговором предао мојој жени цео наш заједнички течни капитал да њим неограничено располаже; но почем услови тог уговора нису од њене стране извршени, па тако уговор нема силе ни важности: то сваког, који би заједничкој радњи нашој имао штогод да плаћа, учтиво опомињем да новаца жени мојој без мога знања не полаже, јер ће у противном случају имати још један пут да плати.

У Београду, 16. Декембра 1865.

(3—3) **Коста Антоновић.**

У продавници светих писама, која издаје енглеско и иностранo библијско друштво, на варош капији може се добити:

НОВИ ЗАВЈЕТ. Превео Вук С. Караџ[illegible] У платн[illegible] ад[illegible] по 5 гр., у кожи с позлатом по 13 мл[illegible]

ПСАЛТИР ДАВИДОВ. Превео Ђ. [illegible] ли[illegible] платну с позлатом по 2 гр. — Но да[illegible] Псалтир уједно везан у платну по [illegible] ђу[illegible] жи с позлатом по 15 гр.

ПОСТАЊЕ или **ПРВА КЊИГА МОЈСИЈЕ**[illegible] вео Ђ. Даничић У платну с позлато[illegible]

Такође и на другим језицима могу се [illegible] светога писма у истој продавници.

не дође време одласку. Јелица се осећаше за чудо срећна и сваке целу ноћ музику и игру.

Те је вечера Ђуро пио подоста да би само заборавио на оно, што стоји пред њим.

Сутра дан му изађе све јасно пред очи. Није му остајала ни утеха, да је пострадао несрећом која је изван његове власти и његова домашаја била. Знао је да пада што је живио раскошно и што је вукао од фирме многе новце да подмири потребе својој сјајној кући. С падом долазила му је и срамота. Кроз неколико дана у вароши се прочује како стоји он Његово банкротство постаде разговор у свима друштвима и у свима круговима. И за чудо како је свет сад на један пут постао пророчанскога духа. Сваки ће ти говорити: „Е, знао сам ја! Нисам ли ја пре једном казао да он не ће дуго тако!“ А особито је г-ђа Перићка на глас осуђивала раскоштво Јавино.

Од старих пријатеља неколици и дођоше да кажу како им је жао што се тако догоди, али нико не дође да помогне па баш ни саветом добрим.

Чича-Јовино завештање сад добро дође деци Јавиној. Његова кућица постаде им уточиште. Јана се пресели овамо с децом својом одрекавши се свега старог друштва, а Ђуро отиде у далеку једну земљу да опет муком и знојем заради што те да намири поверенике своје а својима да поврати добро име.

На дашчици, на којој пише име његово на стану у коме сад живи, стоји још додато: „*сиротињу лечи за бидава*“.

Издаје и уређује Милош Поповић.

У државној шт[illegible]